

VILNIAUS UNIVERSITETO AKADEMINĖS ETIKOS KODEKSAS

Vilniaus universitetas,
puoselėdamas iš praeities kylančias, dabarties iššūkių skatinamas ir ateities kartoms perduodamas tradicijas bei vertybes, užtikrindamas akademinės bendruomenės nuomonių įvairovę, atvirumą idėjoms, tarpusavio pagarbą, pasitikėjimą, toleranciją, autonomijos derinimą su atskaitomybe valstybei ir visuomenei, skatindamas Vilniaus universiteto (toliau – Universitetas) bendradarbiavimą su kitomis Lietuvos ir užsienio aukštojo mokslo įstaigomis, valstybės institucijomis, verslo bendruomene ir visuomenės organizacijomis, ugdydamas aktyvius ir atsakingus piliečius bei visuomenės lyderius, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vilniaus universiteto statutu (toliau – Statutas), Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu ir kitais Lietuvos Respublikoje galiojančiais teisės aktais, atsižvelgdamas į tarptautinę patirtį, susijusią su akademinės etikos nuostatų įgyvendinimu,
priima šį Akademinės etikos kodeksą (toliau – Kodeksas).

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kodeksas taikomas visiems vadovaujantis Statutu akademeinei bendruomenei priskiriamais asmenims ir Universiteto valdymo organų nariams (toliau kartu vadinami bendruomenės nariais). Bendruomenės nariai privalo laikytis aukščiausių etikos standartų veikdami Universitete ir už jo ribų. Kodeksas taikomas ir tais atvejais, kai bendruomenės nariai savarankiškai teikia intelektines paslaugas tretiesiems asmenims, jei šios paslaugos ir nėra tiesiogiai susijusios su Universiteto veikla.

2. Universitete yra vadovaujama studijų ir mokslo proceso skaidrumo, akademinio sąžiningumo, lygybės, nediskriminavimo, teisingumo, intelektinės nuosavybės apsaugos ir kitais Statute įtvirtintais bei visuotinai pripažintais principais.

3. Bendruomenės nariui garantuojama teisė laisvai reikšti savo mintis, kurti, atlikti mokslinius tyrimus. Universitete siekiama kiekvieną bendruomenės narį apsaugoti nuo nepagrįstų suvaržymų, sukurti sąlygas akademeinei laisvei, bendruomenės narių tarpusavio pasitikėjimui, pagarbai, kūrybingumui. Siekiant šių tikslų, Kodekse yra įtvirtinti etiško elgesio principai ir atsakomybė už jų nesilaikymą.

II SKYRIUS BENDRIEJI ETIKOS REIKALAVIMAI

4. Universitete siekiama užtikrinti sąžiningą ir skaidrą bendruomenės narių priėmimą į darbą ir jų darbo rezultatų vertinimą. Universitete garantuojama, kad sprendimai dėl įdarbinimo priimami ir moksliniai laipsniai suteikiami, studentai ir klausytojai (toliau kartu vadinami studentais) priimami ir jų studijų rezultatai vertinami pagal iš anksto paskelbtus kriterijus, juos visiems taikant vienodai.

5. Bendruomenės nariams yra garantuojama akademinė laisvė. Akademinė laisvė reiškia bendruomenės narių teisę atvirai dėstyti požiūrį į dėstymą, studijų ir mokslinių tyrimų organizavimą ir administravimą, išreikšti savo kritines pastabas, laisvę plėtoti mokslinę veiklą, rinktis tyrimo tematiką, hipotezes, šaltinius, metodiką. Universitete siekiama apsaugoti bendruomenės narį nuo suvaržymų, galimo spaudimo ir įtakos jam darymo bei palaikyti kritinio mąstymo ir atvirų svarstymų atmosferos tradicijas. Atsakingas naudojimasis akademeine laisve reikalauja, kad bendruomenės nariai tokią pat teisę pripažintų ir kitiems bendruomenės nariams. Atsakingam naudojimuisi akademeine laisve prieštarauja:

5.1. reiškiami nepagarba kitų bendruomenės narių nuomonėms;

5.2. bendruomenės narių teisės išsakyti ir ginti savo nuomonę Universitete sprendžiamais klausimais ribojimas;

5.3. teisės atsakyti į kritiką ar kaltinimus ribojimas;

5.4. dalyvavimas moksliniuose tyrimuose ar eksperimentuose, žinant arba numanant, kad šie tyrimai ir eksperimentai sukelia arba gali sukelti žalą žmogui, gamtai, visuomenei ar kultūrai;

5.5. kiti veiksmai, ribojantys akademinę laisvę.

6. Bendruomenės narys, sudarydamas susitarimus su asmenimis, nepriklausančiais Universiteto bendruomenei, privalo įvertinti tokių susitarimų turinį etikos požiūriu ir nesudaryti susitarimų, kurie gali tokių akademinės etikos reikalavimų neatitikti dėl finansavimo šaltinio, partnerių ar bendradarbių reputacijos, veiklos pobūdžio, siekiamo rezultato, darbo panaudojimo tikslo ar kitų priežasčių.

7. Bendruomenės narių tarpusavio santykiai yra grindžiami geros moralės, tarpusavio pagarbos, sąžiningumo, nešališkumo, nediskriminavimo, kolegiškumo, lojalumo Universitetui bei akademinio bendradarbiavimo, atvirumo ir skaidrumo principais. Šiuos principus pažeidžia:

7.1. bendruomenės narių diskriminavimas, įvykdytas bet kokiomis formomis, taip pat tokio diskriminavimo toleravimas;

7.2. bendruomenės narių žeminimas;

7.3. išreikštas bendruomenės nario gebėjimų, pažiūrų ar asmeninių savybių menkinimas;

7.4. naudojimasis labiau pažeidžiamais (dėl pavaldumo ar kitų socialinių santykių) asmenimis;

7.5. bendruomenės nariams skirtos informacijos nuslėpimas;

7.6. konfliktų Universitete inicijavimas ar kurstymas;

7.7. konfidencialios informacijos apie bendruomenės narius paviešinimas ar aptarinėjimas su kitais asmenimis, išskyrus atvejus, kai pagal Universitete nustatytą tvarką asmuo pretenduoja eiti pareigas ir jo akademinų, karjeros pasiekimų, patirties, profesinių ir asmens savybių aptarimas yra būtinas dėl tinkamumo eiti pareigas vertinimo;

7.8. veiksmai, turintys priekabiavimo, bauginimo ar kitokio neigiamo poveikio požymių;

7.9. bet kokio pobūdžio atlygio reikalavimas, kai šis reikalavimas siejamas su sprendimų (ne)priėmimu, taip pat tokio atlygio davimas ir priėmimas.

7.10. kiti veiksmai, kuriais žeminamas bendruomenės nario vardas.

8. Bendruomenės nariai privalo:

8.1. studijų ir mokslinėje veikloje laikytis akademinio sąžiningumo;

8.2. inicijuojant ir (ar) vykdant projektus, siejamus su Universiteto vardu, siekti, kad jų rezultatai tarnautų Universiteto siekiams ir būtų pagal galimybes viešai prieinami;

8.3. pranešti pagal kompetenciją Universiteto centrinei akademinės etikos komisijai (toliau – Komisija) arba Universiteto kamieninio akademinio padalinio komisijai (toliau – Padalinio komisija) patikimais šaltiniais pagrįstą informaciją apie galimus akademinės etikos pažeidimus;

8.4. galimas interesų konflikto situacijas spręsti garbingai ir laikantis Universitete nustatytos tvarkos, apie susidariusį arba galimą interesų konfliktą informuoti tiesioginį vadovą;

8.5. atsisakyti naudotis balsavimo teise, kai sprendžiamas finansavimo, nuobaudos skyrimo ar skatinimo klausimas jo šeimos nariui ar artimam asmeniui.

9. Bendruomenės nariai privalo atsakingai, taupiai, sąžiningai ir tik su Universitetu susijusioms veikloms naudotis Universiteto finansiniais, materialiais, žmogiškaisiais ir intelektualiais šaltiniais. Neleistina naudoti Universiteto išteklių politinei veiklai, privačiam verslui ar asmeninių poreikių tenkinimui. Draudžiama bet kokia forma gadinti ar naikinti Universitetui priklausantį turtą.

III SKYRIUS MOKSLINĖS IR PEDAGOGINĖS VEIKLOS ETIKA

10. Dėstytojų ir mokslo (meno) darbuotojų (toliau – akademiniai darbuotojai) elgesys turi būti akademinės etikos pavyzdžiu kitiems bendruomenės nariams.

11. Akademinio darbuotojo santykis su studentais grindžiamas geros moralės, tarpusavio pagarbos, sąžiningumo, nešališkumo, nediskriminavimo, akademinio bendradarbiavimo, atvirumo, skaidrumo ir kitais 7 punkte išvardytais principais. Šiuos principus pažeidžia:

11.1. artimų asmeninio pobūdžio santykių tarp akademinio darbuotojo ir studento užmezgimas, kai asmenis sieja akademinis ryšys;

11.2. studijų pasiekimų vertinimo ar vadovavimo funkcijų prisiėmimas šeimos nario, giminaičio ar kito artimo asmens atžvilgiu;

11.3. bet kokio pobūdžio atlygio reikalavimas, kai šis reikalavimas siejamas su žinių vertinimo ar kitokiais studijoms svarbiais rezultatais, taip pat tokio atlygio davimas ir priėmimas.

12. Akademinis darbuotojas turi sudaryti vienodas ir lygiavertes akademinų galimybių sąlygas visiems studentams. Akademinis darbuotojas su studentais turi elgtis nešališkai ir vienodai, nepaisydamas savo asmeninių simpatijų, studento politinių, religinių ar kitų įsitikinimų, lyties, rasės, amžiaus, negalios, seksualinės orientacijos, ekonominės ar socialinės padėties, nesudaryti jokiam studentui privilegijų kitų studentų atžvilgiu.

13. Studento žinių, gebėjimų ir įgūdžių vertinimas turi būti teisingas, sąžiningas, atitinkantis studijų dalyko apraše nurodytus reikalavimus ir kriterijus.

14. Akademinis darbuotojas privalo pranešti Universiteto kamieninio akademinio padalinio administracijai jo turimą patikimą ir pagrįstą informaciją apie tokius studentų nesąžiningumo atvejus kaip plagijavimas, nusirašinėjimas, duomenų falsifikavimas, egzaminų ar įskaitų rezultatų klastojimas, naudojimas pašaline pagalba egzamino ar vertinimo metu, svetimo rašto darbo ar jo dalies pateikimas kaip savo, uždarbiavimas rengiant rašto darbus kitiems studentams, rašto darbo pirkimas ir jo pateikimas bendruomenės nariui vertinti ar kitus studento nesąžiningus veiksmus.

15. Studento studijų pasiekimų įvertinimai negali būti siejami su studento (ne)dalyvavimu politinėje, visuomeninėje ar kitoje veikloje.

16. Akademinis darbuotojas studijų proceso metu turi sudaryti galimybes studentams, turintiems specialiųjų (regėjimo, klausos, judėjimo ar kitų) poreikių ar mokymosi sutrikimų, atlikti užduotis jų specialiuosius poreikius labiausiai atitinkančiomis sąlygomis.

17. Akademinis darbuotojas turi laikytis duomenų apie studento studijų pasiekimus konfidencialumo reikalavimo. Siekiant tokio tikslo akademiniam darbuotojui:

17.1. draudžiama atskleisti tretiesiems asmenims informaciją apie studento studijų pasiekimų rezultatus ar kitokią su studijomis susijusią informaciją, išskyrus atvejus, kai studentas duoda tam rašytinį sutikimą;

17.2. draudžiama be studento sutikimo aptarinėti nenuasmenintus studento studijų pasiekimus, išskyrus atvejus, kai yra vertinama studento apeliacija dėl studijų pasiekimo vertinimo, aptariami nuasmeninti studentų studijų pasiekimų vertinimo rezultatai ar sprendžiami kiti su studijomis susiję klausimai, kurių sprendimas nėra įmanomas be studijų pasiekimų rezultatų aptarimo. Visais atvejais akademinis darbuotojas, komentuodamas studentų pasiekimus, privalo elgtis mandagiai ir pagarbiai;

17.3. draudžiama naudoti privataus pobūdžio informaciją apie studentą mokymo ar mokslinio tyrimo tikslais, išskyrus tuos atvejus, jei tokiam naudojimui buvo gautas rašytinis studento sutikimas;

17.4. privalu užtikrinti, kad pastabos apie studento rašto darbą, nepateiktą viešam gynimui, nebūtų prieinamos tretiesiems asmenims.

18. Mokslinė veikla Universitete turi būti vykdoma sąžiningai, moraliai ir atsakingai. Moksliniu tyrimu negali būti daroma žala visuomenei, gamtai ir kultūrai. Bendruomenės nariai, vykdydami mokslinę veiklą, turi vadovautis akademinio sąžiningumo principu. Akademinio sąžiningumo principą mokslinėje veikloje pažeidžia tokie veiksmai:

18.1. parašų, pažymų, ataskaitų duomenų ar rezultatų ir kitų mokslinei veiklai svarbių duomenų ar dokumentų klastojimas;

18.2. sąmoningas nesamo šaltinio ar šaltinio aprašo duomens nurodymas;

18.3. gautų duomenų, prieštaraujančių tyrimo hipotezei ir (ar) klausimams, ir (ar) tyrimo išvadų nutylėjimas;

18.4. sąmoningas klaidinančios informacijos apie tyrimo metodiką ir (ar) finansavimo šaltinius pateikimas;

- 18.5. nepagrįstos bendraautorystės suteikimas arba bendraautorystės nenurodymas;
- 18.6. mokslinėje veikloje reikšmingai prisidėjusių kitų asmenų indėlio neigimas arba nutylėjimas;
- 18.7. tyrimo duomenų, kompiuterių programų, empirinės medžiagos pavyzdžių, rankraščio pasisavinimas arba sąmoningas sugadinimas;
- 18.8. kiti veiksmai, kurie gali būti įvertinti kaip Kodekso 19 punkte apibrėžtas plagijavimas ar kitas akademinio sąžiningumo principo pažeidimas.
19. Universitete draudžiamas plagijavimas, kuriam būdingi šie požymiai:
- 19.1. asmuo savo vardu pateikia darbą, kurį visą ar dalį už atlyginimą ar be jo parengė kitas asmuo ta pačia arba kita kalba;
- 19.2. asmuo, nurodydamas šaltinio, naudoja kitų asmenų idėjas, iliustracinę medžiagą, ištraukas iš rašytinio ar nerašytinio (vaizdo, garso ar kt.) šaltinio, kitokią informaciją;
- 19.3. asmuo savo vardu pateikia darbą, kuriame naudoja kito asmens parengto darbo teiginius, nežymiai pakeisdamas žodžius ar sakinių struktūras, nurodydamas šaltinio arba jį nurodydamas netiksliai;
- 19.4. asmuo pateikia kito asmens rašytą tekstą be citavimo ženklų arba kito pobūdžio išskyrimo;
- 19.5. atlieka kitokius nesąžiningus veiksmus, dėl kurių yra pagrindas teigti, kad plagijavimo draudimas buvo pažeistas.
20. Universiteto kamieniniai akademiniai padaliniai gali numatyti papildomas ar konkretesnes citavimo taisykles.

IV SKYRIUS STUDENTŲ AKADEMINĖ ETIKA

21. Studentai studijų procese vadovaujasi bendraisiais akademinio sąžiningumo principo reikalavimais. Studento akademinio sąžiningumo principą studijų procese taip pat pažeidžia:
- 21.1. nusirašinėjimas studijų pasiekimų vertinimo metu arba leidimas nuo savo darbo nusirašyti kitam asmeniui;
- 21.2. pasakinėjimas, paruoštukių naudojimas, elektroninių ar virtualiojo ryšio priemonių, kitų technologijų naudojimas, žinias tikrinančio asmens nurodymų nepaisymas ar kitas nesąžiningas elgesys studijų pasiekimų vertinimo metu;
- 21.3. veiksmai, pažeidžiantys Kodekso 18 punkte įtvirtintą akademinio sąžiningumo mokslinėje veikloje principą;
- 21.4. veiksmai, atitinkantys Kodekso 19 punkte nurodytus plagijavimo požymius;
- 21.5. to paties rašto ir kitų darbų, už kuriuos buvo gautas įvertinimas, pateikimas atsiskaitant keletą kartų, išskyrus atvejus, kai kursiniai ar kitokie rašto darbai ar jų dalys yra panaudojami baigiamajame darbe;
- 21.6. studento atsiskaitymas vietoj savęs pasitelkiant kitą asmenį ar atsiskaitymas už kitą asmenį;
- 21.7. kitas studento elgesys, nederantis su Kodekse įtvirtintais sąžiningumo reikalavimais.
22. Universitete skatintina praktika, kad studentas visuose rašto darbuose ir atsiskaitymo raštu darbuose patvirtintų, kad darbas atliktas savarankiškai ir sąžiningai.

V SKYRIUS KODEKSO NUOSTATŲ ĮGYVENDINIMAS

23. Kodekso įgyvendinimo priežiūrą ir kontrolę pagal kompetenciją atlieka Komisija ir Padalinių komisijos, kurių veiklą reguliuoja Universiteto senato tvirtinami Komisijos ir Padalinių komisijų nuostatai. Komisija nenagrinėja Kodekso IV skyriuje numatytų studentų akademinės etikos pažeidimų, už kuriuos nuobaudos skiriamos Universiteto mokslo, meno veiklos ir studijų reguliamine nustatyta tvarka.

24. Komisija ir Padalinių komisijos, nustačiusios, kad bendruomenės narys pažeidė akademinės etikos reikalavimus, vadovaudamosi Universiteto senato patvirtintais nuostatais pagal kompetenciją konstatuoja etikos pažeidimo (taip pat ir šiurkštaus) buvimo arba nebuvimo faktą ir / ar priima kitą Komisijos ar Padalinių komisijų nuostatuose numatytą sprendimą.

VI SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Kodeksas tvirtinamas, keičiamas ir pripažįstamas netekusiu galios Universiteto senato nutarimu.

26. Kodeksas skelbiamas viešai Universiteto interneto svetainėje.

27. Bendruomenės narys, pradėjęs dirbti, eiti pareigas ar studijuoti Universitete, turi būti supažindintas su Kodeksu.
